

Nr 84

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående naturhistoriska riksmuseets ställning och organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkterna B 48—B 50) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1965/66 beräkna

- a) till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 781 000 kr.;
- b) till Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader ett förslagsanslag av 261 000 kr.;
- c) till Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 275 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 81, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1965, föreslagit riksdagen att

1 a. godkänna av departementschefen förordade riktlinjer rörande naturhistoriska riksmuseets ställning och organisation;

b. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet, som föranleds av vad departementschefen förordat;

c. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66;

d. till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 492 000 kr.;

e. till Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 311 000 kr.;

f. till Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m. för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 355 000 kr.;

2. godkänna av departementschefen förordade riktlinjer för utbyggande av den fysiologiska och molekylära biologiska forskningen och utbildningen.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lidgard* (I: 700) och den andra inom andra kammaren av herr *Brandt m. fl.* (II: 825), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta antaga propositionen nr 81 med följande tillägg, nämligen att en chefsbefattning inrättas för naturhistoriska riksmuseet samt att Kungl. Maj:t bemyndigas utfärda instruktioner för naturhistoriska riksmuseets chef.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionen II: 825.

I propositionen framläggs förslag på grundval av det utredningsmaterial, som framlagts av riksmuseiutredningen och de särskilda experter som tillkallats för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med översyn av riksmuseets framtida ställning och organisation i vad avser museets forskningsresurser, samt de synpunkter som framförts vid remissbehandlingen av utredningens och experternas förslag. Av statsrådsprotokollet inhämtas härom bl. a. följande.

I ett betänkande, avgivet i slutet av år 1962, föreslog riksmuseiutredningen, att den vid riksmuseet bedrivna forsknings- och insamlingsverksamheten skulle införlivas med Stockholms universitet, medan utställningsverksamheten skulle organiseras som ett fristående museum. De vid riksmuseet befintliga sju tjänsterna som professor och avdelningsföreståndare jämte övrig forskningspersonal skulle enligt förslaget överföras till universitetets stat. Vid remissbehandlingen av betänkandet förordade emellertid det övervägande antalet remissinstanser, att riksmuseet liksom hittills skulle utgöra en självständig, sammanhållen enhet för insamlings-, forsknings- och utställningsverksamhet, vilket inte borde hindra, att professurerna överfördes till universitetets stat. Enligt förslag från flera håll borde de organisatoriska problemen övervägas ytterligare.

För beredningsarbetet i anslutning till i betänkandet framlagda förslag tillkallades efter Kungl. Maj:ts bemyndigande vissa experter, åt vilka uppdrogs att pröva möjligheterna att åstadkomma en plan för successiv överföring till universitetet av i första hand fyra av riksmuseets professorer, vilka i samband därmed skulle ges inriktning på ämnesområdet fysiologisk och molekylär biologi. Det förutsattes samtidigt, att riksmuseet skulle förbli en fristående statlig institution. I en i oktober 1964 framlagd promemoria, »Program för fysiologisk och molekylär biologi vid Stockholms universitet», har experterna redovisat resultatet av sitt beredningsarbete. Enligt experternas mening borde en ombildning enligt nyssnämnda riktlinjer leda till att de fyra professurerna erhöll ämnesbenämningarna evolutionszoologi, cellfysiologi, immunbiologi och biofysik. Riksmuseet borde samtidigt kompenseras med andra tjänster för insamlings- och serviceverksamheten. Vid remissbehandlingen av promemorian har en enig opinion förordat en förstärkning av den fysiologiska och molekylära biologins resurser. Det övervägande antalet remissinstanser har däremot ställt sig avvisande till tanken, att fyra professurer skulle ombildas på det sätt, som här redovisats.

Med anledning av den kritik som sålunda riktats mot de i betänkandet och promemorian framförda förslagen finner *departementschefen* det erforderligt att väsentligt avvika från utredningsmaterialet och ansluta sig till vissa vid remissbehandlingen framförda synpunkter och förslag. Departementschefen förordar följande lösning. Riksmuseet bör behålla sin ställning som självständig institution. Vetenskapsakademiens överinseende bör upphöra och museet ställas direkt under Kungl. Maj:t och ledas av en särskild styrelse. I fråga om museets uppgifter bör dessa även i fortsättningen omfatta både utåtriktad verksamhet och forskning. I organisatoriskt avseende bör museet uppdelas på två enheter, en museiavdelning och en forskningsavdelning. De speciella omständigheter och traditioner som enligt departementschefen föreligger vid riksmuseet motiverar dels att forskningen där får ett större utrymme, dels att forskningsavdelningen får en något mer självständig ställning än vad fallet är vid andra centralmuseer. Den utåtriktade utställnings-, undervisnings- och serviceverksamheten bör sti-

muleras och utvecklas, bl. a. genom att museets nuvarande sju skådesamlingar sammanföres till en samling. En intim samverkan förutsättes mellan museiavdelningen och forskningsavdelningen, som enligt förslaget kommer att bestå av de nuvarande sju avdelningarna — med bibehållande av respektive ämnesinriktningar — sammanförda till en gemensam avdelning, förvaltd av ett kollegium och en prefekt.

Beträffande detaljredovisningen av förslagen rörande riksmuseets omorganisation torde i övrigt få hänvisas till propositionen nr 81.

I samma proposition tar departementschefen även upp frågan om förstärkning av utbildnings- och forskningsresurserna inom området fysiologisk och molekylär biologi. Departementschefen anser att det vid beredningsarbetet klart dokumenterade behovet av ytterligare tjänster inom ifrågavarande biologiska område bör tillgodoses genom inrättande av nya professorer. Med anledning härav förordas i propositionen att beslut fattas om inrättande av en professur i biofysik vid universitetet i Stockholm fr. o. m. budgetåret 1966/67. I fråga om de föreslagna professorerna i cellfysiologi och immunbiologi bör enligt departementschefen ämnesinriktningen ytterligare övervägas.

Utskottet. Den förordade omorganisationen av naturhistoriska riksmuseet bör enligt utskottets uppfattning göra museet bättre rustat att motsvara både de krav som ställs på museets fortsatta insatser på det biologiska forskningsområdet och en eftersträvd aktivering av den utåtriktade museala verksamheten. Utskottet förordar därför att de av departementschefen föreslagna riktlinjerna rörande museets ställning och organisation godkännes av riksdagen.

I motionerna I: 700 och II: 825 föreslås att den i propositionen förordade personalorganisationen vid riksmuseet utökas med en befattning som chef för hela institutionen, ansvarig både för den vetenskapliga och museala verksamheten. Utskottet vill med anledning härav erinra om att departementschefen framhållit att den i propositionen förordade organisatoriska uppbyggnaden av museet med två enheter utan gemensam chef medför att styrelsen får en viktig samordnande funktion. Enligt utskottets mening bör de närmaste årens erfarenheter av den nya organisationen bli avgörande för om en organisatorisk förändring kan anses erforderlig. Utskottet kan sålunda inte förorda bifall till motionerna I: 700 och II: 825.

Den av departementschefen i övrigt föreslagna personalorganisationen vid museet godtages även av utskottet, som inte heller har något att erinra mot de medelsanvisningar som Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagit för museet under tre skilda anslag.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det är angeläget att förstärka utbildnings- och forskningsresurserna inom området fysiologisk och molekylär biologi samt hälsar med tillfredsställelse att behovet av en sådan förstärkning tillgodoses genom inrättande av nya professorer. Utskottet har sålunda ingenting att invända mot vad departementschefen i detta sammanhang anfört och förordat.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 700 och II: 825,
 - a. godkänna i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer rörande naturhistoriska riksmuseets ställning och organisation;
 - b. bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;
 - c. godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	860 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	15 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	813 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	803 500
Summa kr. 2 492 000	

d. till *Naturhistoriska riksmuseet*: *Avlöningar* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 492 000 kr.;

e. till *Naturhistoriska riksmuseet*: *Omkostnader* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 311 000 kr.;

f. till *Naturhistoriska riksmuseet*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 355 000 kr.;

2. att riksdagen må godkänna i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för utbyggande av den fysiologiska och molekylära biologiska forskningen och utbildningen.

Stockholm den 29 april 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

—

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit
 från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Ivar Johansson, Virgin, Rikard Svensson, Söderberg, Per Jacobsson, Mårtensson, Herbert Larsson, Hjorth, Åkerlund, Wååg, Harry Carlsson och Johan Olsson; samt
 från andra kammaren: herrar Bohman, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Blidfors, Eliasson i Sundborn, Almgren, Larsson i Hedenäset, Turesson, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Johansson i Norrköping, Eskel, Blomkvist, Källstad och Jönsson i Arlöv.